

KÉT ELBESZÉLÉS

CS. SIMON ISTVAN

HULLÁMVERÉS

Voltak helyek, ahová csak éjszaka tudott betérni, mert a tárgyak aránya, az események visszhangjai csak ilyenkor voltak reálisak a számára. Nappal itt az arányok annyira felborultak, hogy őserdei idegenség sugárzott ki belőlük. Így volt ő Dezsda lakásával, hajótöröttségének szigetével is. Nappal teljesen távolinak, idegennek vélte, éjjel meg csak itt tudta redukálni a nappal szennyos hullámveréseit. Különösen az utóbbi időben voltak idegtörőek ezek a hullámok, mivel gyakornokoskodása vége felé járt, tovább már nem bírt humorizálni a nehézségek, a viszásságok fölött, végleg le akart számolni velük. Persze, nehezen ment, és ez ajzott állapotban tartotta. Degradáltak, ötödik kerék volt csak egy primitív főnök mellett, aki áskálódott, de mivel a darwini kategóriák szerint is kisebb kutya volt, így főleg csak csaholt, ritkán harapott. Elzsibbadt, már komolyabban csak az fájt neki, hogy rajta keresztül akarják megcsúfolni az öreg professzort, aki éjszakákba nyúló értekezéseken a marxizmusról beszélt neki.

Napjai nagyobb részét a növények és a munkások közt töltötte, kezdetben idegesítette a melósok zsellér-mentalitása, de másfél év múlva már, mint mikor a csavart kelleténél jobban meghúzzák, forgott, és nem fogott. Azt se bánta, ha együgyű célzásokkal fölhányták neki Dezsdát, Dezsda gyerekeit, szeretőit stb. Érdekes üszökízű éjszakákon Dezsda is felhányta neki ezt a meghatározatlan térfogatú munkahelyet, és uszította, hogy könyököljön. A könyököd kopjon, ne a hajad!, mondta tréfás komolysággal, és akcióba lendült. Dezsda harmincegy-két éve ellenére is nagy élettapasztalattal, makacssággal és jó csípőkkel rendelkezett. A tettek embere volt, heves és kiszámíthatatlan. Egy kihűlt éjszaka, mikor ő egy újsághír hatására gondolatban Kambodzsában járt és félrelökte az asszony kezét, Dezsda kimagyarázkodást nem tűrő hangon rivallta: úgy látszik, te is tudnál olyan hidegnaposan bánni velem, hiába, egér marad az egér, akármennyi is a macska. Nagyon szeretsz te átjárni, majd lehalkulva hozzáfűzte: Istenem, mért is nem él mindenki ott, ahová tartozik!

Túl fáradt és csalódott volt, hogy mindezen fölháborodjon, csak keserű szájjal annyit szólt, hogy ha sok a birka, a farkasok szelídebbek lesznek, mert vannak igazságok, melyek fordítva is azok maradnak, min-

denkinek ott kell maradni, ahonnan nem mehet tovább, és aki marad, az hiszékenyebb a távozonál, bár a távozó tetteiért is ő szenved.

Dezsda sóhajtozni kezdett e fejtegetés hallatára, árnyhajtásos múltját fájlalta, majd hirtelen fordulattal kijelentette, hogy ennek így kell lenni, ahogy van, és még simulékonyabb lett.

Így kell-e lenni, ahogy van, tűnődött magában az úton, miközben akkordszerűen csikorgott a hó léptei súlyától. Szaggatott volt az éjszaka, a csurgások helye csúszós, meg-megingott, szomorkásan regisztrálta a kutyaugatásokat, elgondolkozott az ebek hűségén, meg azon, hogy lám, félelmüket hangoztatva, figyelmeztetik a falut az alvégen ólálkodó tolvajokra.

Különben kihalt volt az éjszaka, a járda néhol csúszott, vigyázni kellett egyensúlyára.

ERNYŐS VIRÁGÚ GYOMOK

Ott állt a major közepén, a zsellérházak szemrehányó tekintetében, és borzongás futott át rajta, mintha csak az eszmélet határán vércöre valami nyirkos hullótestbe kapcsolódott volna be.

No idejutottál, szivárgott ki a kerges fekete földből a vád. Befelé fordult, néhány percig csak teret látott, hullámveréseset, távolít... Aztán az idő rétegeből, mint ahogy tűző napon a hát hámlik, levált az a zsiros kenyeres szakasz, mikor lóvezető volt ezen a szikrázó réti szurkon, mikor először becsapták.

Értelem-lejtőkön haladt a délibábot hörpintő növényrengeteg között. Távoli, átizzadt szemeszterek anyagába botladozott. A falu szocialista átalakulása. Pilátusi kézmosás. Becsapják.

Tarkálló vakolatok, kisebbségi újságpapírral sötétített, semmibe néző alig-ablakok, oxidált fémek összevisszasága, néhány kóbor kutya és hűtlen asszony. A lendületet itt lefokozza a második perc vagy a harmadik lépés. Tépelődött. A rogyant kovácműhelyben Üres Kalász zaklatta Verőcöt. Régi fogadásokra, munkaakciókra emlékeztette, majd a gyakori visszaéléseket leltározgatta kérkedően. Gépiesen szívták a megdrágult cigarettát, és párhuzamot vontak az egykori zsidó és a mostani kofferosnak nevezett vezetőség között. Tévelyegtek a jog és a „vájog” távközén. Az élet fonákja, mondta, közben a gyomirtó szerekkel perme-tezett zsugorodott levelekre gondolt meg a sok védőszerre, fogalom-halmazra, melyre megtanították, hogy most mindezt idegesen kiverjék a fejéből.

Kalácstalan ünnepnapok sajjásával gondolt Verőcre, fáj neki ennek a rendes embernek a kiszolgáltatottsága, irreális rendszerete. Önnön emberségében fuldokló, fojtogatott Verőc. Verőc. Este, ha hazamegy, a küszöbnél fáradtan lerúgja a Solid-féle szandált, hevenyén megfogódkodik az agyonhasznált fateknőre emlékeztető gangajtóban, melyre egykor öregapja bőregeret szögelt, hogy a radáros kis állat szerencsét hozzon a házra. Spartacusék büntetésére emlékeztető kegyetlenség az ajtón és mögötte Verőc fia a konyhaszagú csöndet riasztgatva magol: „Ádáz csaták után felszabadultunk. Azé lett a föld, aki megműveli.”

Verőc egy ideig eljátszogat a lecke légüres térben lebegő darabjaival, majd nagymisék és évi közgyűlések tompítják az agyát, elszenderül.

Álmában az idő napos oldalát járta. Fia ösztöndíjat kapott agronómiára, mert hát olyan vezetőkre van szükség, akik a munkások nyelvét is beszélik az öngazgatásban.

Izzadtan, súlyos sötétségre ébredt, kint csomókban állt a csönd, és velőtszaglászó leple elborította az ablak előtti üres disznóólakat. Elvesztettnek érezte magát az álom és a valóság omladozó szakadékában.

Gyakran, most is egy rovarcsápnyi időre, megállt a major közepén. Valóságérzete felborult földrengések és árvizek vízióit idézte. Mintha csak egy másik időben áldozott volna le a nap. Kiégetten ténfergett ki a zsellérházak szürkületi vakságából. A major bejáratánál észrevette, hogy a volt váltónál, a néhány göcsörtös akácfától meghatározott tér közepén, egy kis diófa sorvadozik az utolsó sugarak után kapkodva. Darwinra gondolt és arra, hogy ebből a varjaktól ideejtett dióból csak akkor lehet rendesen termő növény vagy kifogástalan fejfa, ha... Jó estét, köszöntött rá a sintér, majd eszkimó-egyszerűséggel kivágta, hogy a piszkos cigányok ismét betörtek a dögösbe az éjszaka. Csináljanak valamit, mert ez így már gyalázat. Jó éjszakát. Megpróbált gyorsabban lépkedni, mert érezte, hogy nemsokára ellepi a nagy Pannon-éjszaka.